

Sygn. akt II CSK 183/21

POSTANOWIENIE

Dnia 31 sierpnia 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa L. S.
przeciwko Gminie S. i Spółdzielni Eksploatacyjnej "D."
w S. z udziałem interwenienta ubocznego po stronie pozwanych
P. [...] spółki akcyjnej w W.
o zapłatę i ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 31 sierpnia 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej strony pozwanej Spółdzielni Eksploatacyjnej
"D." w S.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 1 października 2020 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanej Spółdzielni Eksploatacyjnej "D." w S.
na rzecz powódki L. S. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta)
złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 października 2020 r. Sąd Apelacyjny w [...] oddalił apelacje pozwanych Gminy S. (dalej: „Gmina”) i Spółdzielni Eksploatacyjnej „D.” w S. (dalej: „Spółdzielnia”) od wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 23 października 2019 r. zasądającego od pozwanych solidarnie na rzecz powódki L. S. kwotę 300.000 zł zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 4 października 2016 r., kwotę 43.218 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 5 października 2018 r. tytułem skapitalizowanej renty za okres od października 2012 r. do października 2016 r., rentę miesięczną w wysokości 882 zł płatną począwszy od listopada 2016 r. oraz ustalającego odpowiedzialność pozwanych za mogące nastąpić w przyszłości skutki wypadku z dnia 26 marca 2012 r., w tym za utratę lub brak zdolności powódki do pracy zarobkowej i zmniejszenie widoków powodzenia na przyszłość a także koszty leczenia i zaopatrzenia medyczno-pielęgniarskiego.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez pozwaną Spółdzielnię. Skarżąca we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołała się na przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 i 4 k.p.c. Jej zdaniem istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, a mianowicie jakie powstają skutki orzeczenia o odpowiedzialności pozwanego za skutki szkody mogące powstać w przyszłości na podstawie przepisu art. 189 k.p.c., tj. czy wyrok orzekający o odpowiedzialności pozwanego za skutki danego zdarzenia w przyszłości zwalnia poszkodowanego w przypadku kolejnego procesu z obowiązku udowodnienia wszystkich przesłanek odpowiedzialności pozwanego oraz czy nie przesądza kwestii związku przyczynowo – skutkowego przy ujawnieniu kolejnego uszczerbku.

Ponadto zdaniem skarżącej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Wzorzec postępowania, jaki przyjął Sąd przypisując jej odpowiedzialność za wypadek małoletniej powódki zdecydowanie bowiem przekracza przeciętną staranność jaką powinien cechować się podmiot, któremu Gmina zleciła wykonywanie usług asenizacyjnych. Wskazała, że jej zadaniem było jedynie opróżnienie zbiornika bezodpływowego 2-3 razy w miesiącu, a nie dbanie o należyte zabezpieczenie jego pokrywy.

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżących rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl., z dnia 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl., z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl., i z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, niepubl.).

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania nie spełnia tych wymagań. W jego uzasadnieniu przytoczono jedynie jednostkowe poglądy sądów powszechnych, w których nie można dopatrzeć się istotnych rozbieżności, pomijając konieczność analizy orzecznictwa Sądu Najwyższego i poglądów doktryny dotyczących ustalenia odpowiedzialności na przyszłość w przypadku szkód na osobie. Skarżąca nie dostrzegła, że problematyka ta była już wielokrotnie przedmiotem orzecznictwa Sądu Najwyższego, a uzasadnienie wniosku nie dostarcza żadnych argumentów za potrzebą ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym zakresie.

W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1970 r., III PZP 34/69 (OSNCP 1970, nr 12, poz. 217) - mającej moc zasady prawnej - przyjęto, że w sprawie o naprawienie szkody wynikłej z uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia zasądzenie określonego świadczenia nie wyłącza jednoczesnego ustalenia w sentencji wyroku odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości z tego samego zdarzenia. W uzasadnieniu uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że art. 189 k.p.c. nie stoi na przeszkodzie jednoczesnemu wytoczeniu powództw o świadczenie i o ustalenie w sytuacji, gdy ze zdarzenia wyrządzającego szkodę w postaci uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia przysługują już poszkodowanemu określone świadczenia, ale z tego samego zdarzenia mogą się ujawnić inne jeszcze szkody, których dochodzenie nie jest na razie możliwe. Stanowisko to zostało podtrzymane przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 24 lutego 2009 r., III CZP 2/09 (OSNC 2009, Nr 12, poz. 1680), po wejściu w życie art. 442¹ § 3 k.c. Sąd Najwyższy stwierdził, że pod rządem art. 442¹ § 3 k.c. powód dochodzący naprawienia szkody na osobie może mieć interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości. Drugi, czy kolejny proces odszkodowawczy może bowiem toczyć się nawet po dziesiątkach lat od wystąpienia zdarzenia wyrządzającego szkodę. Trudności dowodowe z biegiem lat narastają, a przesądzenie w sentencji wyroku zasądzającego świadczenie odszkodowawcze o odpowiedzialności pozwanego za szkody mogące powstać w przyszłości, zwalnia powoda (poszkodowanego) z obowiązku udowodnienia istnienia wszystkich przesłanek odpowiedzialności podmiotu, na którym taka odpowiedzialność już ciąży.

W wyroku z dnia 11 marca 2010 r., IV CSK 410/09 (niepubl.) Sąd Najwyższy przychylił się do tego poglądu i przytoczonych na jego poparcie argumentów. Stanowisko te podzielił także Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 8 sierpnia 2012 r., I CSK 40/12 (niepubl.), i z dnia 11 stycznia 2019 r. V CSK 558/17, (niepubl.). Nie ma również wątpliwości, że wyrok ustalający odpowiedzialność pozwanej na przyszłość jest objęty powagą rzeczy osądzonej w zakresie źródła jej odpowiedzialności za zdarzenie, nie przesądza natomiast kwestii związku przyczynowo - skutkowego przy ujawnieniu kolejnego uszczerbku. Dowody, jakie poszkodowana będzie w następnym procesie musiała przedstawić, będą się więc sprowadzać do wykazania dalszych skutków zdarzenia, ich rodzaju, zakresu oraz konsekwencji finansowych w zakresie wydatków albo potrzeb lub możliwości zarobkowych. Strona pozwana nie będzie zaś się mogła bronić argumentem, że istnieje w kolejnym procesie konieczność ponownego ustalenia jej odpowiedzialności co do zasady (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 1976 r., III PR 160/76, OSPiKA 1977, nr 6, poz. 102)

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy natomiast rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym - a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była - w powyższym rozumieniu - oczywiście uzasadniona.

Przede wszystkim pozwana Spółdzielnia formułując wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania pominęła, że w postępowaniu kasacyjnym Sąd Najwyższy jest związany podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia, a podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów i oceny dowodów, także wtedy, gdy są zgłaszane pod pozorem naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.). Skarżąca twierdzi, że pokrywa studzienki była uszkodzona już w czasie, gdy podjęła się wykonywania usług na rzecz Gminy, a nie miała obowiązku jej naprawy, czy podjęcia czynności zmierzających do jej zabezpieczenia. Sądy *meriti* ustaliły natomiast, że pracownik pozwanej, której zlecono wykonywanie prac asenizacyjnych uszkodził wewnętrzne krawędzie pokrywy zbiornika, co spowodowało, że zbiornik bezodpływowy był zamykany jedynie przez przyciśnięcie pokrywy, a nie został zabezpieczony trzema śrubami przed przypadkowym otwarciem jak tego wymagała aprobatą techniczna. Uszkodzenie to w połączeniu z nieprawidłowym zabezpieczeniem pokrywy zbiornika sprawiło, że po nadeptnięciu przez małoletnią na pokrywę ta otworzyła się jak zapadnia, a powódka wpadła do zbiornika wypełnionego nieczystościami.

W tym stanie rzeczy przyjęcie przez Sądy rozpoznające sprawę, że pozwana prowadząc zawodową działalność w zakresie wywozu ścieków nie dochowała należytej staranności (art. 355 § 2 k.c.), w zakresie zabezpieczenia opróżnionego zbiornika - co pozostaje w związku przyczynowym ze szkodą na osobie powódki - nie wykazuje w najmniejszym nawet stopniu, by skarga kasacyjna była oczywiście uzasadniona.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 oraz art. 99 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c., a także § 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265 ze zm.).

Ke
a.s.